

Motion till riksdagen 2024/25:1775

av **Leila Ali Elmi m.fl. (MP)**

Utveckling av Diskrimineringsombudsmannens arbete

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samtliga ärenden som uppfyller DO:s kriterier för en rättslig prövning ska drivas av DO och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka de juridiska resurserna hos Diskrimineringsombudsmannen (DO) och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att DO ska finnas representerad i alla större städer i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdra åt DO att öka samverkan med de fackliga organisationerna och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka det civila samhällets roll och resurser i att ge stöd och juridisk rådgivning till personer med icke-europeisk bakgrund och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning i syfte att utveckla och effektivisera arbetet mot rasism och diskriminering riktad mot personer födda utanför Europa och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdra åt Diskrimineringsombudsmannen (DO) att genomföra en omfattande granskning av hela rättsväsendet, med fokus på att identifiera och motverka strukturell diskriminering, och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

I januari 2009 avvecklades myndigheterna Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, Jämställdhetsombudsmannen, Handikappombudsmannen och Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning och ersattes av en gemensam myndighet

under namnet Diskrimineringsombudsmannen. Det fanns en omfattande kritik i samband med omorganisationen och mot den minskning av resurser som blev en följd av omorganisationen.

Detta samtidigt som forskning visade, och alltjämt visar, på att strukturell diskriminering inom arbetsmarknaden är bland de vanligast förekommande formerna av diskriminering i Sverige, i synnerhet när det gäller diskriminering av personer med icke europeisk bakgrund. Det finns ett starkt samband mellan den höga arbetslösheten bland invandrare med icke europeisk bakgrund och strukturell diskriminering i samhället, bland annat att invandrare med icke-europeisk bakgrund inte kallas till anställningsintervju lika ofta som inrikes födda med likvärdiga kvalifikationer och att dessa personer även har sämre arbetsvillkor, anställningsvillkor osv.

Miljöpartiet har i regering genomfört flera åtgärder i rätt riktning. Bland annat har arbetet mot diskriminering kraftigt förstärkts genom att regeringen har ökat de ekonomiska anslagen till DO och antidiskrimineringsbyråerna. Diskrimineringslagen har skärpts särskilt gällande aktiva åtgärder, de förebyggande insatser som arbetsgivare och utbildningssamordnare ska genomföra. Diskrimineringsombudsmannen har fått i uppdrag att utveckla och intensifiera arbetet mot främlingsfientlighet och liknande former av intolerans.

Men problemen är fortfarande mycket omfattande och mer arbete krävs. Mot bakgrund av detta bör arbetet mot diskriminering och rasism stärkas på fler punkter.

Fler ärenden bör prövas rättsligt

Idag driver DO endast en mycket liten andel ärenden per år till domstol. De ärenden som drivs är enbart de som anses kunna ge vägledande domar. Möjligheten för personer utsatta för diskriminering att få juridiskt stöd och rådgivning är grundläggande för att uppfylla de mänskliga rättigheterna. Att kunna få upprättelse då diskriminering skett stärker den enskilde, motverkar segregering och skapar inkludering och jämlikhet – uppenbara vinster för både individ och samhället i stort. Därför bör DO ge anmälande part möjlighet att bli företräd av DO i domstol i alla fall då det bedöms möjligt. Som en konsekvens av detta bör också de juridiska resurserna hos DO utökas.

En DO för hela landet

Antidiskrimineringsbyråerna fyller en viktig funktion för att nå enskilda som utsatts för diskriminering över hela landet. Deras roll kan dock inte ersätta DO:s. Flera antidiskrimineringsbyråer har också uppgett att de har upplevt en ökning av ärenden sedan DO införde sina striktare urvalskriterier. De uppger också att de anser att DO ibland behandlar dem som en ”slasktratt” och hänvisar omöjliga, besvärliga eller preskriberade ärenden till dem. Därför bör DO, förutom att de driver fler ärenden i domstol, också finnas representerade med kontor i alla större städer.

Utökad samverkan med fackförbunden

Diskriminering kan i vissa fall bottna i okunskap. Den som anställer och den anställda måste få tillräckligt med information och kunskap om vad diskriminering är och hur den

kan komma till uttryck. Personer med icke europeisk bakgrund behöver få mer och bättre information om och stöd i sina rättigheter på arbetsplatsen. Kunskap om diskriminering, och de bakomliggande fördomar som ofta leder till någon form av diskriminering, behöver ökas för att stärka det förebyggande arbetet. Den nya lagstiftningen om förebyggande åtgärder visar goda möjligheter att koppla förebyggande arbete mot diskriminering med det generella arbetsmiljöarbetet.

Stöd till civila samhället

Skydd mot diskriminering ska inte vara en klassfråga. I många fall saknar den diskriminerade ekonomiska förutsättningar för att driva sitt ärende och få sin sak prövad. Det är ytterligare orättvisa för den som utsätts för diskriminering. Därför är det viktigt att civilsamhällets organisationer som arbetar mot diskriminering ges utökade medel till sina verksamheter så att de kan stötta och informera i synnerhet de med sämre ekonomiska förutsättningar.

Strukturell diskriminering inom rättsväsendet

Rättsväsendet har en central roll i att upprätthålla rättvisa för alla, oavsett bakgrund. Studier och rapporter visar att strukturell diskriminering är utbredd inom samhället – på bostadsmarknaden, arbetsmarknaden och inom sjukvården – så varför skulle rättsväsendet vara undantaget?

För att säkerställa rättssäkerhet för alla krävs en grundlig granskning av rättsväsendet. Diskrimineringsombudsmannen (DO), med sin expertis inom diskrimineringsfrågor, är bäst lämpad att utföra denna granskning. Detta är avgörande för att skapa ett rättssystem som behandlar alla lika och för att stärka förtroendet för rättsväsendet.

En genomgripande översyn av Sveriges arbete mot rasism

Det finns betydande evidens om att diskriminering inträffar dagligen i hela samhället. Stockholms länsstyrelses rapport om afrosvenskarnas situation (Antisvart rasism och diskriminering på arbetsmarknaden 2018-11-16) tyder på att vi har tydliga brister i vårt arbete mot diskriminering, och de går så långt att föreslå en översyn av diskrimineringslagen. Regeringen bör beställa en genomgripande utredning om hur rasism och etnisk diskriminering kan motverkas mer effektivt än idag. En sådan utredning bör även ta tillvara erfarenheter från personer som själva blivit utsatta för rasism och diskriminering.

Leila Ali Elmi (MP)

Janine Alm Ericson (MP)

Ulrika Westerlund (MP)

Annika Hirvonen (MP)